

שבוע העריק הסורי את סיפורו האישי לכתב „העולם הזה“ בכלא צבאי אי-שם בארץ את החדר בצדור!

בכפר חרב, לשם הגענו כפליטים, נשארתי עם משפחתי שלוש-ארבע שנים. אבי לא רצה להירשם בין הפליטים מפלסטין. הוא שמע שמשמלת סוריה שולחת את הפליטים לגיזריה ופחד ללכת שם. „אתם ילדים קטנים“ היה אומר, „ישלחו אתכם לגיזריה ותמותו שם.“ הוא חיכה עד אשר מלאו לנו חמש שנים בסוריה ואז התאורחנו כור לנו כסורים.

★ ★ ★

מחיר ההשתממות

יצרנו לגור בטת זינב, פרבר מרוחק של דמשק. אבי נפטר ואני הייתי צריך לפרנס את אחי ואחותי הצעירים. עבתי כמלאך בדמשק ובסוף השבוע הייתי נוסע לבקר את אחי. פה ושם, בין קרובי ומכרי הפלסטינים, ולעתים קרובות מאד משדורתי הרדיו, הייתי שומע הבטחות שעוד נחזור לפלסטין מולדתנו. לא הרביתי לחשוב על אפשרות זאת — אם נחזור או לא. מה שיהיה, אמרתי לעצמי, יהיה. בינתיים דאבתי להסתדר ככל האפשר בעבודה, כדי לאפשר קיום לאחי ולי.

כך חלפו השנים — עד שהגעתי לגיל גיוס. שלטונות הצבא שלחו אלי הודעה להתייצב, אבל לי לא היה כל חשק להיות חייל. לא התייצבתי. אחרי ההודעה הראשונה באה הודעה שנייה, ואחריה שלישית. כדי שלא ימצאו אותי, הייתי מחליף כל פעם את מקום עבודתי, ורק לעתים רחוקות ביקרתי בבית.

יום אחד, בהיותי מהוסר-עבודה, ישבתי במסעדה ואכלתי. שני שוטרים נכנסו והתיישרו ליד השולחן הסמוך. לא שמתי אליהם לב במיוחד. סיימתי את מנת האורז-זשור עית, קינחתי את שפתי וקמתי לשלם לבעל המסעדה. שני השוטרים קמו גם הם. אחד מהם ניגש אלי: „סלח לי רגע“, פנה באדיבות, „תעודת הזהות בבקשה.“

ידעתי שתפסו אותי. מן הסתם אחד מי חברי הטובים מסר להם שאני עריק ואיפה אפשר למצוא אותי. הלכתי אצלם ותייחדתי המשטרה, ומשם הועברתי לידי המשטרה הצבאית. לא ערכו לי שום משפט או בדיור; שלחו אותי ישר לקלט להתחיל את הקריירה הצבאית שלי כטוראי מספר 48628. ליחתי אותי המחשבה המעיקה, שכאשר אסיים את שתי שנות שירותי, אצטרך להי שאר עוד ששה חודשים נוספים בצבא — מחיר ההשתממות שלי.

★ ★ ★

ג'וב בחיליהקשר

ימרתני לעמוד דום, לירות ברובה ציני ובמקלע צרפתי. יצאתי למסעות מפרכים ורצתי לכל פקודה של מפקדי. יחד עם עוד 50 טירונים שלחו אותי בתום שלוש שנים חודשי אימונים למחנה קטאנה, בסיוס גדול מאד בין דמשק לבין אזור הגבול. שם נהיינו לתותחן.

אבל לא לזמן רב. היינו יוצאים לאימונים, בהדרכת מפקדים טורים או מצריים, ואני הייתי צריך להעביר פגזים של תותח-ישרה רוסיים 122 מילימטר. אני לא הכי גדול ותוק, והפגזים הם כבדים וגדולים. יכולתי לסחוב אותם, אבל בקושי. לכן שלחו אותי להיות שומר בכיתה-המשמר של הגדוד;

היתה זו עבודה קלה, שהייתי מרוצה מאד ממנה.

בתום תקופת האימונים שלנו, נערך תמרון באבו שמאל, ליד הגבול העיראקי. זה היה תמרון גדול מאד: חיל-רגלים, תותחים, שריון, מטוסים. כולם השתתפו בו והוא נמשך 15 יום. את תרומתי למאמץ תרמתי כקחן. כשהיה חוט טלפון נקרע בשדה, הייתי יוצא לחברו מחדש. רציתי דווקא להמשיך בגיב הזה בחיל-הקשר, אבל לא ידעתי קרוא וכתוב והחזירו אותי לכיתה המשמר.

★ ★ ★

גילוח ראש וצינוק

תקופת האימונים הסתיימה; יצאנו לחזית. יחד עם כמה חיילים ומפקדים יצאתי עם הקבוצה הקדמית להכין את המוצבים של הגדוד. העברנו את התחמושת לשם וישבנו בשמירה עד שנגמרה החלפת הגדוד הקודם. זה היה מול ישראל, אבל לא יכולנו לראות את הכינרת או את הקי-בוצים, מפני ששבנו מאחורי הרכסים הרא-שונים, בעורף. ביום הראשון שהגענו, הוכי-

פלה משכורתנו — 15^ש ל-30 לירות סורי. יות. אבל זה היה עדיין מעט מדי. לי, על כל פנים, שהייתי צריך לתמוך בשני אחים, לא הספיק הכסף. החיים במוצב על הגבול, אינם הכי נעימים, ביחוד כשיושבים שם שנה ברציפות. מדי פעם הייתי יוצא לבלות בבית-הקפה של הכפר הסמוך; בית-נשים לא היה שם. עכשיו בונים אחד, על השבון הממשלה, לשרותם של החיילים. אבל לא גמרו אותו עדיין.

לפני חודשים בערך, כשהיתה ההפגזה הגדולה על הכפרים היהודיים, בגיזרה ש-מצפון לגיזרה שלנו, הוכרו מצב הכן אצלנו. המפקדים אמרו לנו שאסור לחלוץ את הנעליים או להתפשט, ושעלינו להיות מוכנים בכל רגע להפצה ישראלית או להת-קפה כללית. אבל זה עבר בשקט.

כשהייתי מקבל חופשת-ערב, הייתי מנצל את האפשרות ונוסע לדמשק, לבקר את אחי. כמוכן, לא הייתי מצליח לחזור בזמן למיפי-קד המיטות בשעה תשע בערב, וכשהייתי חוזר למחרת בבוקר, היו ישר מכניסים אותי לחדר המעצר של הפלוגה: שלושה-ארבעה ימים, מגלחים לי את הראש ומוצי-

אים אותי בחזרה. ככה זה הלך עשרות פעמים.

מצבי היה קשה במיוחד, מפני שמפקד הפלוגה, שבא אלינו שלושה חודשים אחרי שהגעתי למקום, ביטל לי את כל החופשות הגדולות שלי. הוא גם היה מרבה לשלוח אותי לתורנויות במטבח. שלוש-ארבע פע-מים הלכתי בשקט. אבל כשראיתי שדחקא אותי הוא שולח יותר מכל האחרים, הת-חלתי לסרב. „אכניס אותך לבית-סוהרו!“ היה מאיים, אבל לי לא היה איכפת. שלו-שה-ארבעה ימי מאסר, גילוח ראש, ויוצא. לפעמים היה גם מוריד לי סכומים גדולים מהמשכורת. זה כאב.

★ ★ ★

צריך לתת לחיות

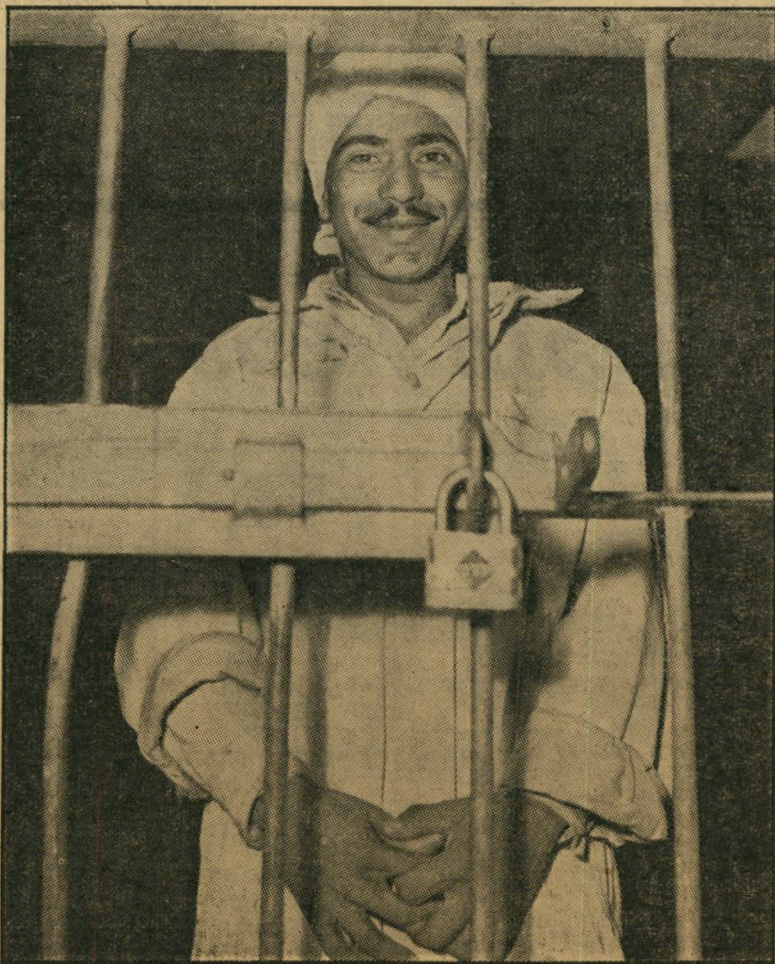
יכלל, היחס אל החיילים הפשוטים היה נוקשה. על כל דבר — קנס, מאסר, עונש. כמה פעמים נתנו לי לזחול מאות מטרים, לכרוע על ברכי ולרוץ! מלבדי היו בחיידה רק שני פלסטינים נוספים, משבריה. בדרך כלל היו החיטים בנינו לבין הסורים מלידה טובים. אבל אי-אפשר היה שלא לשמוע משפטי-קנטור כמו: „בגללם אנחנו נכנסים לבוקר“, או „מכרו את מולדתם ליהודים“, או „עכשיו הם חיים על חשבוננו!“

אבל גרועים מכל היו יחסי עם מפקד הפלוגה. אני לא יודע למה, אבל הוא ירד לחי. לא יכולתי גם לגשת אליו ולשאול אותו, מדוע אינו נותן לי את החופשות המגיעות לי. זה איננו נהוג אצלנו. טוראי אינו יכול לפנות בצורה כזאת לקצין. לכל היותר הייתי מדבר עם סמל המחלקה, אבל הוא היה עונה: „מה אתה רוצה שאעשה? ככה רוצה המפקד.“

פעם-פעמיים התחנתי לפני הקצין שיעזור לי לקבל תמיכה כספית בשביל אחי; שרק יצרף המלצה לבקשתי וישלח אותה הלאה, אל מטה הגדוד. תמיד היה דוחה אותי בבז. חוץ מאשר במקרים אלה לא הייתי מדבר איתו. ידעתי רק שהוא מחלב — אבל מי הוא, מה הוא, אם יש לו משפחה או לא — זאת לא ידעתי. המרחק בינינו היה רב מכדי שאוכל לדעת את הדברים האלה. אם היה שם לב לקיומו של חייל, זה היה בשביל לשלוח אותו לשלושה ימים לבית הסוהר מפני שאיחר חמש דקות למיסדר. התחלתי להיזכר בסיפורים שנפוצו בין החיילים, על טוראים שהרגו את מפקדיהם. נזכרתי גם במקרה שקרה במחנה קטאנה, כשאני הייתי שם: טוראי ירה על מפקדו והרג אותו. במשפט אמר, שקרא לו פעמיים-שלוש לעצור ולזהות את עצמו, אבל הקצין לא השיב. הוא חשב אותו ליהודי וירה בו. לא עשו לו כלום.

פעם אחרת, בפלוגה שלנו, ישבו שני חיילים באוהל. אחד הרים את רובהו, וכי-אלו בצחוק אמר לחברו: „אהרוג אותך!“ וירה בו כדור. הוא הרג אותו, אבל כשבא לבית-המשפט טען, שזאת היתה רק פליטת-כדור. הוא נידון לחדש-יחצי מאסר, על תוסר-זהירות.

אמרתי לעצמי: גם אני אעשה כך. אבל זה לא יצא כך. הגורל קבע אחרת, ואני לא מצטער. כי כמה יכול בן-אדם לסבול? סוף-סוף חייבים לתת לחיות. אבל כשגם מונעים אפשרות מחייה וגם משטילים את כבוד ה-אדם — איך אפשר לסבול?

חיך בכלא: סוויחי שמח מאחורי הסורגים